

Ks. Tomasz Wielebski

UKSW

KOMPLEMENTARNOŚĆ TEOLOGII PASTORALNEJ I DUSZPASTERSTWA

Jan Paweł II, definiując w adhortacji apostolskiej *Pastores dabo vobis* teologię pastoralną (praktyczną), napisał, że:

...jest ona naukową refleksją o codziennym wzrastaniu Kościoła, w mocy Ducha Świętego w kontekście historii; a więc o Kościele jako powszechnym sakramencie zbawienia, jako znaku i żywym narzędziu zbawienia Jezusa Chrystusa, działającym przez słowo, sakramenty i posługę miłości. Teologia pastoralna jest nie tylko umiejętnością, zespołem wskazań, doświadczeń i metod. Ma status pełnoprawnej dyscypliny teologicznej, ponieważ czerpie z wiary zasady i kryteria działalności duszpasterskiej Kościoła w historii (PDV 57).

Pisząc następnie o roli teologii pastoralnej w formacji kandydatów do kapłaństwa, papież postulował, żeby wiedzę zdobytą w czasie jej studiowania *wykorzystywać w zastosowaniach praktycznych, to jest w określonych formach posługi duszpasterskiej (tamże).*

Celem artykułu będzie próba wskazania komplementarności teologii pastoralnej i duszpasterstwa. Autor dokona najpierw omówienia pojęcia i problematyki teologii pastoralnej, następnie ukaże istotę duszpasterstwa i jego

podział, a na końcu zwróci uwagę na relacje zachodzące między tymi dwiema rzeczywistościami. Jak podkreśla francuski teolog pastoralista D. Bourgeios, wymiary doktrynalny i duszpasterski życia oraz działalności Kościoła są komplementarne, a nawet wręcz niezbędne jeden drugiemu, bo *chodzi w nich o zrozumienie jednej i tej samej rzeczywistości: tajemnicy Boga w podwójnym rejestrze; jej transcendencji i jej historycznej immanencji*¹.

1. Pojęcie i problematyka teologii pastoralnej

Pojęcia *teologia pastoralna* używa się w dwojakim znaczeniu: *szerszym* i *węższym*. W znaczeniu *szerszym* oznacza ono kilka dyscyplin teologicznych, z których każda na swój sposób zajmuje się zbawczą działalnością Kościoła. Do tych dyscyplin należą: *dydaktyka pastoralna* (obejmuje katechetykę i homiletykę), *liturgika* oraz *teologia pastoralna* w znaczeniu *węższym*. Każda z czterech wymienionych dyscyplin dotyczy odpowiedniego zakresu działalności praktycznej Kościoła, posiadając własny sposób prowadzenia refleksji naukowej oraz własną metodologię. Teologia pastoralna w znaczeniu *węższym* to jedna z dyscyplin cząstkowych teologii pastoralnej, której przedmiotem jest działalność Kościoła jako Ludu Bożego w świecie².

Teologia pastoralna, należąca do grupy praktycznych dyscyplin teologicznych, jest nauką stosunkowo młodą. W jej rozwoju historycznym można wyróżnić trzy zasadnicze okresy: od powstania chrześcijaństwa do 1777 roku; od 1777 roku do II Soboru Watykańskiego; od II Soboru Watykańskiego do początków XXI wieku.

W okresie przed usamodzielnieniem się teologii pastoralnej była ona integralną częścią teologii, przechodząc te same, co ona, fazy rozwojowe. W starożytności chrześcijańskiej zasady działania pastoralnego Kościoła odczytywano z Pisma Świętego, pism Ojców Apostolskich oraz apologetów greckich i łacińskich. Jednym z najbardziej znanych dzieł duszpasterskich tamtego okresu jest *Liber regulae pastoralis sive de cura pastoralis* św. Grzegorza Wielkiego, które przez wiele wieków służyło jako podręcznik

¹ D. BERGEIOS, *Duszpasterstwo Kościoła*, Poznań 2001, s. 9.

R. KAMIŃSKI, *Wprowadzenie do teologii pastoralnej*, w: *Teologia pastoralna*. T. 1, R. KAMIŃSKI (red.), Lublin 2000, s. 15.

do nauki pasterzowania. W wiekach średnich teologia odłączyła się od filozofii, stając się samodzielną nauką wykładaną na uniwersytetach. Dzieła teologiczne tamtego okresu zawierają przede wszystkim rozważania spekulatywne, ale nie brakuje w nich praktycznych wskazań dla duszpasterzy. Zachodzące przemiany i spór Kościoła z reformatami po Soborze Trydenckim przyczyniły się do rozwoju i pogłębienia różnych dziedzin teologii, których dzieła posiadały charakter praktyczny. Wzrastało zainteresowanie teologia pastoralną, chociaż nadal nie była ona jeszcze odrębną dziedziną naukową. Jako pierwszy wyrażenia *teologia pastoralna* na określenie pouczenia dotyczącego praktycznej działalności poszczególnych pasterzy użył św. Piotr Kanizjusz (1521-1597)³.

Teologia pastoralna jako samodzielna dyscyplina teologiczna powstała w 1777 roku za przyczyną opata benedyktyńskiego F. S. Rautenstraucha (1734-1785), biorącego udział w reformie studiów teologicznych w monarchii austro-węgierskiej. Kontekst prądów epoki sprawił, że główny akcent został położony jedynie na obowiązkach kapłana i sposobach ich wykonywania oraz podporządkowaniu jego posłannictwa władzy państwowej. Spłycono istotę urzędu pasterskiego, a posługę duszpasterza widziano jedynie w perspektywie pracy urzędnika będącego narzędziem w rękach absolutystycznego państwa⁴.

Reakcją na braki koncepcji F. S. Rautenstraucha były rodzące się w szkole teologicznej w Tybindze różne ujęcia teologii pastoralnej. Jednym z nich było biblijno-teologiczne ujęcie teologii pastoralnej J. M. Sailera (1751-1832), który oparł założenia nowej dziedziny teologicznej na źródłach biblijnych. Starał się on wypracować ideał dobrego duszpasterza, odwołując się do Chrystusa jednoczącego ludzi z Bogiem i między sobą. Według niego duszpasterz miał być nie funkcjonariuszem państwowym, ale współpracownikiem Chrystusa w realizowaniu dzieła zbawienia. Z kolei J. A. Mohler (1796-1838) przyczynił się do odnowy eklezjologii, twierdząc, że Kościół jest Mistycznym Ciałem Chrystusa, w którym nieustannie działa Bóg. Nawiązując do tych poglądów, A. Graf (1811-1867)

³ R. KAMIŃSKI, *Wprowadzenie do teologii pastoralnej*, Lublin 1992, s. 11–16.

⁴ A. ZUBERBIER, *Materiały do teorii teologii praktycznej*, Warszawa 1974, s. 40–44.

twierdził, że Kościół nie jest budowany (przez Boga, hierarchię, państwo), ale sam się buduje. Według Grafa przedmiotem teologii praktycznej (zastąpił on tym określeniem pojęcie teologia pastoralna) jest samobudujący się w przyszłość Kościół.

Pionierskie ujęcia teologii pastoralnej miały, niestety, niewielki wpływ na jej rozwój w XIX i w pierwszej połowie XX wieku. Powrócono do dawnego rozumienia przedmiotu tej dyscypliny, traktując ją jedynie jako zespół praktycznych wskazań dotyczących życia i działalności duszpasterza. Często nie prowadzono pogłębionej refleksji naukowej dotyczącej właściwych problemów teologii pastoralnej, ale popadano w kazuistykę, zadawano się techniką duszpasterską i pouczeniami ascetycznymi. Klerikalistyczne podejście do teologii pastoralnej, bez uwzględnienia roli laikatu w duszpasterstwie, z zawężonym rozumieniem Kościoła, panowało, z małymi wyjątkami, aż do II Soboru Watykańskiego⁵

Na rozwój współczesnej teologii pastoralnej duży wpływ miał II Sobór Watykański. Dokumenty soborowe odczytujące na nowo tajemnicę Kościoła, który jest wspólnotą Ludu Bożego, a także wielorakie przemiany zachodzące w świecie spowodowały, że przed teologią pastoralną otworzyły się nowe perspektywy i zadania. Posoborowa refleksja naukowa nad przedmiotem teologii pastoralnej zasadniczo sprowadza się do trzech głównych nurtów: eklezjologicznego, prakseologicznego i społeczno-politycznego. W naszych rozważaniach zwrócimy uwagę jedynie na nurt eklezjologiczny, gdyż na polskim gruncie teologicznym jest on najbardziej rozwinięty⁶.

Przedstawiciele nurtu eklezjologicznego (F. X. Arnold, F. Klostermann, K. Rahner, V. Schurr, L. M. Weber; N. Greinacher), będący autorami pierwszego posoborowego podręcznika teologii pastoralnej *Handbuch der Pastoraltheologie*, nawiązując do poglądów A. Grafa, uznali, że jedy-

⁵ R. KAMIŃSKI, *Historyczny rozwój teologii pastoralnej*, w: *Teologia pastoralna*, t. 1, R. KAMIŃSKI (red.), dz. cyt., s. 63–79.

⁶ Przedstawiciele nurtu prakseologicznego (S. Hiltner, R. Zerfass, M. Levebr, M. van Caster) analizują między innymi działalność duszpasterską Kościoła w świetle wskazań nauk prakseologicznych twierdząc, że teologia pastoralna jest nauką teologiczną o praktycznej działalności Kościoła. Z kolei przedstawiciele nurtu społeczno-politycznego (E. Gilardi, S. Galilea, G. Gutierrez) określają teologię pastoralną jako naukę o zbawczej działalności Kościoła w świetle historycznej praktyki wyzwolenia. Tamże, s. 83–100.

ną drogą prowadzącą do ustalenia przedmiotu tej dziedziny naukowej jest oparcie się na istocie Kościoła rozważanej jako rzeczywistość sakramentalna, historyczna i społeczna. Według nich Kościół należy widzieć dwu-
aspektowo: jako społeczność zbawienia i instytucję zbawienia. Obydwa te aspekty Kościoła są ze sobą ściśle powiązane – nie można oddzielać wier-
nych od hierarchii, jak to miało nieraz miejsce w historii. Według przed-
stawicieli nurtu eklezjologicznego *przedmiotem materialnym* teologii pa-
storalnej jest życie i działalność Kościoła w terażniejszości, natomiast *przedmiotem formalnym* jest urzeczywistnianie się Kościoła w terażniej-
szości i uwarunkowania, w jakich się ono dokonuje.

Przedmiot materialny teologii pastoralnej należy widzieć w perspek-
tywie soborowej wizji Kościoła będącego wspólnotą Ludu Bożego i Mi-
stycznym Ciałem Chrystusa⁷ Nie sposób uprawiać teologii pastoralnej
bez naukowej refleksji nad istotą i życiem Kościoła, funkcjami które ma do
spełnienia, strukturami i podmiotami Jego działalności zbawczej. Teolo-
gia pastoralna, będącą nauką interdyscyplinarną, korzysta między innymi
z osiągnięć eklezjologii. Nie chodzi tylko o poznanie Kościoła w jego struk-
turze esencjalnej i statycznej, ale egzystencjalnej i dynamicznej. II Sobór
Watykański skupił swoją uwagę na Kościele rozumianym jako Lud Boży,
który ma się rozszerzać na cały świat (zob. KK 13). Podjęcie tego zadania
musi w punkcie wyjścia być związane z formowaniem świadomości wier-
nych świeckich i osób duchownych dotyczących natury Kościoła i zadań
jakie zostały Jemu przez Chrystusa zlecone do realizacji. Poprawna ekle-
zjologia leży u podstaw realizowanego w duszpasterstwie urzeczywistniania
się Kościoła w terażniejszości i budowania na przyszłość. Przedmiot
materialny teologii pastoralnej wpływa na *jeden z celów tej dyscypliny teo-
logicznej, którym jest naukowe kształtowanie samoświadomości aktualnie
działającego Kościoła, co stanowi punkt wyjścia do podejmowanie przez
niego wielorakich działań*⁸.

Teologia pastoralna nie może być więc traktowana tylko w kontek-
ście praktycznego przygotowywania przyszłych duszpasterzy do pracy

⁷ R. KAMIŃSKI, *Pojęcie i problematyka teologii pastoralnej*, „Roczniki Teologiczne”
47: 2000, s. 8.

⁸ Tamże, s. 7.

w parafii (z pominięciem wiernych świeckich) dokonywanego przez starszych i doświadczonych księży, jak uważali (i niestety jeszcze nieraz uważają) niektórzy teolodzy⁹ Takie podejście do teologii pastoralnej, będące spuścizną epoki Rautenstraucha, wiąże się z niezrozumieniem istoty i roli tej nauki, jaką ma ona do odegrania w życiu Kościoła.

Kościół, który tworzą wszystkie osoby wszczepione do Niego na mocy sakramentu chrztu, będący wspólnotą rozmaitych stanów, charyzmatów, funkcji i posług, pełni swoją posługę w określonych warunkach kulturowych, społecznych i historycznych. Teologia pastoralna ma nie tylko pomagać w odkrywaniu istoty, sensu i celu istnienia Kościoła, ale również prowadzić refleksję nad jego aktualną sytuacją oraz wieloma uwarunkowaniami, w których prowadzi on swoją działalność zbawczą. Wspomniane uwarunkowania są *przedmiotem formalnym* teologii pastoralnej. Ponieważ nie zajmują się nim podstawowe nauki teologiczne, gdyż nie mają do tego odpowiednich narzędzi badawczych, dlatego nieodzownym wydaje się współpraca teologii pastoralnej z naukami pozateologicznymi, szczególnie z socjologią religii i psychologią¹⁰.

Wspomniane nauki, zachowując swoją autonomię i odrębność przedmiotów oraz stosowane metody badawcze, mogą służyć pomocą w konstruowaniu aktualnych modeli teologicznych i odpowiadających im imperatywów i programów działania. Pojęcie modelu teologicznego jest przez pastoralistów różnie rozumiane i wyjaśniane. Spotyka się określenie definiujące model jako *wzór normatywny (ideał) wypracowany w oparciu o podstawowe dyscypliny teologiczne (teologię dogmatyczną, moralną, biblistykę, eklezjologię) oraz o nauki humanistyczne*¹¹. Innym używanym określeniem modelu pastoralnego jest *uproszczone, opisowe lub graficzne odwzorowanie całości lub części złożonej zbawczej działalności Kościoła pod względem normatywnym i praktycznym, umożliwiające jej analizę i ocenę oraz dalsze*

⁹ F. BLACHNICKI, *Teologia pastoralna ogólna*, Lublin 1970, s. 35.

¹⁰ Do wykorzystania zdobyczy nauk świeckich w duszpasterstwie, zwłaszcza socjologii i psychologii, wzywa II Sobór Watykański w KDK 62.

¹¹ W. PIWOWARSKI, *Perspektywa teologiczna a perspektywa socjologiczna w duszpasterstwie*, „Chrześcijanin w świecie” 1973 nr 26, s. 32–33.

*planowanie*¹². Wśród różnych modeli teologicznych tworzonych przez teologię pastoralną można wyróżnić modele katolika z uwzględnieniem różnych kategorii społeczno-zawodowych, wspólnot horyzontalno-wertykalnych (parafia, diecezja, współczesne ruchy religijne), gremiów doradczych Kościoła lokalnego (rada kapłańska, diecezjalna rada duszpasterska), działalności pastoralnej indywidualnej (np. duszpasterza chorych, proboszcza) i działalności pastoralnej wspólnotowej (np. parafii misyjnej lub współpracy prezbiterów w dekanacie). Skonstruowane przez instytuty teologiczno-pastoralne modele zostają najpierw zastosowane w duszpasterstwie w formie dającego się sprawdzić eksperymentu, co sprzyja ich weryfikacji, a w konsekwencji przyjęciu do szerszej realizacji lub odrzuceniu. Mają one duży wpływ na doskonalenie metod i form pracy duszpasterskiej: odwołanie się do objawienia i dokumentów Magisterium Kościoła gwarantuje ich normatywność, a wykorzystanie wyników badań empirycznych, ukazujących uwarunkowania działalności Kościoła, zapewnia ich aktualność¹³.

Jeżeli chodzi o etap konstruowania modeli teologicznych, to pastoralista zbiorowy¹⁴ może skorzystać z dwóch najczęściej stosowanych paradygmatów: trzech kroków oraz trzech etapów. W Europie Zachodniej przyjmuje się powszechnie wypracowany przez kard. Jozefa Cardijana (1882-1967) paradygmat *trzech kroków: widzieć – ocenić – działać*. Według tego paradygmatu trzeba najpierw poprawnie rozpoznać analizowane zjawisko (element kariologiczny), następnie dokonać jego oceny w świetle kryteriów teologicznych (element kryteriologiczny), aby następnie z przeprowadzonej konfrontacji wyprowadzić wnioski pastoralne dla aktualnej działalności zbawczej Kościoła (element prakseologiczny). Element kariologiczny zobowiązuje pastoralistów do sięgnięcia po wyniki badań empirycznych¹⁵. Ten paradygmat metodologiczny znalazł akceptację

¹² W. PRZYGODA, *Model pastoralny*, w: *Encyklopedia katolicka* t. 12, Lublin 2008, kol. 1487.

¹³ Tamże, kol. 1488–1489.

¹⁴ Tym pojęciem ks. Piwowarski określał krajowy, prowincjonalny lub diecezjalny instytut pastoralny służący władzy kościelnej głosem doradczym w realizacji dzieła zbawczego Kościoła. Zob. W. PIWOWARSKI, *Perspektywa teologiczna a perspektywa socjologiczna w duszpasterstwie*, dz. cyt., s. 31.

¹⁵ B. MIERZWIŃSKI, *Teologia pastoralna czy teologia praktyczna. Spór o nazwę czy o koncepcję?*, „Ateneum Kapłańskie” 2005 nr 576, s. 230–231.

papieża Jana XXIII w encyklice *Mater et Magistra* (nr 236), a następnie został zastosowany podczas obrad II Soboru Watykańskiego, szczególnie przy opracowywaniu konstytucji duszpasterskiej o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes*¹⁶.

Drugim paradygmatem stosowanym przez teologię pastoralną w procesie wypracowywania modeli pastoralnych jest stosowany w Polsce, zwłaszcza w środowisku KUL, paradygmat trzech etapów analizy teologiczno-pastoralnej, którego podstawy zostały przygotowane przez twórców nurtu eklezjologicznego (K. Rahner, H. Schuster). Ujmuje się ten paradygmat w formie sylogizmu praktycznego, w którym przesłanką większą jest zasada objawiona, odkryta w wynikach poszukiwań nauk teologicznych, przesłankę mniejszą stanowią dane zaczerpnięte z badań socjologicznych, psychologicznych, pedagogicznych i innych, a wniosek będący zasadą urzeczywistniania się Kościoła ma charakter teologiczny. Na polskim gruncie ten paradygmat został metodologicznie dopracowany i upowszechniony przez ks. W. Piwowarskiego i ks. R. Kamińskiego. Najpierw ukazuje się jakiś wycinek działalności pastoralnej Kościoła w ujęciu normatywnym, następnie w ujęciu realizowanym, aby dojść do wniosków pastoralnych (ujęcie postulowane)¹⁷.

Konstruowane przez teologię pastoralną modele teologiczne nie mogą powstawać w oderwaniu od rzeczywistości, w której Kościół podejmuje swoją działalność. Analizując tę rzeczywistość, trzeba być otwartym na *znaki czasu*. Są to *zjawiska, wydarzenia i procesy, w których przejawia się działanie Ducha Świętego, ingerującego w dzieje ludzkości przez pobudzanie i oświecanie ludzkich serc, które wymagają konfrontacji z nauką ewangeliczną i zaangażowania chrześcijan*¹⁸. II Sobór Watykański zlecił całemu Kościołowi zadanie badania i wyjaśniania w świetle Ewangelii *znaków czasu, tak aby w sposób dostosowany do każdego pokolenia mógł*

¹⁶ W. PRZYGODA, *Paradygmaty metodologiczne we współczesnej teologii pastoralnej*, „Teologia Praktyczna” 2009 nr 10, s. 33–35.

¹⁷ R. KAMIŃSKI. *Metody teologii pastoralnej*, w: *Teologia pastoralna*, R. KAMIŃSKI (red.), dz. cyt., s. 24–26.

¹⁸ S. BIELECKI, *Znaki czasu*, w: *Leksykon teologii pastoralnej*, R. KAMIŃSKI, W. PRZYGODA, M. FIAŁKOWSKI (red.), s. 923.

odpowiadać na odwieczne pytania ludzi o sens życia doczesnego i przyszłego i ich wzajemną relację (KDK 4). To zadanie należy do całego Ludu Bożego, a zwłaszcza pasterzy i teologów, którzy z pomocą Ducha Świętego mają wysłuchiwać, rozważać i interpretować w świetle Słowa Bożego różne formy wypowiedzi naszych czasów, tak aby objawiona Prawda mogła być zawsze dokładniej ujmowana, lepiej rozumiana i właściwie przedstawiana (KDK 44).

Teologia pastoralna jest samodzielną dyscypliną teologiczną mającą swoją historię, przedmiot materialny i formalny, cel i metodę. Jako nauka o działalności Kościoła w aktualnych uwarunkowaniach prowadzi refleksję naukową w oparciu o wyniki badań teologicznych, jak i o dane nauk empirycznych. Do głównych jej zadań należy kształtowanie świadomości wszystkich osób ochrzczonych tworzących wspólnotę Kościoła, a także tworzenie modeli teologicznych oraz odpowiadających im imperatywów i programów działania, które mają znaleźć zastosowanie w duszpasterstwie.

2. Praktyka duszpasterska Kościoła

Termin *duszpasterstwo* wywodzi się z biblijnego obrazu pasterza i owczarni, wyrażającego postawę Chrystusa wobec uczniów i całego Kościoła (J 10, 1-16). Jest to *zorganizowana działalność zbawcza Kościoła urzeczywistniająca w służbie człowieka zbawcze dzieło Chrystusa przez głoszenie słowa Bożego, liturgię, posługę pasterską i świadectwo życia chrześcijańskiego*¹⁹ Chociaż termin ten zyskał szeroką akceptację w Kościele i jest używany po dzień dzisiejszy, to jednak biblijny obraz pasterza i owiec jest często wiązany z działalnością hierarchii w Kościele, bez uwzględnienia roli laikatu. Określenie duszpasterstwo jest krytykowane za zawężenie przedmiotu działalności zbawczej Kościoła do ludzkiej duszy, a także za niezrozumiałą dla współczesnego człowieka symbolikę nomadyczno-rolniczą. W XX wieku, zwłaszcza w teologii niemieckiej, pojawiły się próby zastąpienia terminu duszpasterstwo określeniami *posługa zbawienia, posługa Kościoła, pośrednictwo zbawcze, samourzeczywistnianie*

¹⁹ R. KAMIŃSKI, W. PRZYGODA, *Duszpasterstwo*, w: *Leksykon teologii pastoralnej*, R. KAMIŃSKI, W. PRZYGODA, M. FIAŁKOWSKI (red.), dz. cyt., s. 201–202.

się lub *samobudowanie się Kościoła*. Wspomniane określenia nie zastąpiły terminu duszpasterstwo, ale stały się jego synonimami, lepiej oddającymi istotę zbawczej działalności Kościoła. Pojawiły się też próby dookreślenia tego pojęcia przez różne przymiotniki (np. duszpasterstwo środowiskowe, misyjne, terapeutyczne), co wskazuje na istnienie różnych, związanych z wielorakimi uwarunkowaniami i sytuacjami. Nie zanoszą się jednak na to, aby używane określenie duszpasterstwo było zastąpione innym pojęciem²⁰.

Każda koncepcja duszpasterstwa za podstawowe źródło przyjmuje wewnętrzne życie Trójcy Świętej, która, realizując plan zbawienia człowieka, otworzyła się w miłości ku niemu w Jezusie Chrystusie, udzielając Ducha Świętego. Uzdalnia to człowieka do uczestnictwa w życiu Boga. Tak jak Bóg Ojciec posłał z miłości do ludzi swojego Syna (zob. J 3, 16), tak Syn Boży założył Kościół, który kontynuuje Jego zbawcze dzieło. Cały Kościół założony przez Chrystusa jest podmiotem działalności duszpasterskiej, której celem jest prowadzenie ludzi żyjących w różnych uwarunkowaniach społecznych do spotkania z Bogiem w wierze i miłości. Realizując tak rozumiane duszpasterstwo, Kościół kieruje się zasadami zawartymi w Objawieniu, aktualizując je i konfrontując z teraźniejszością i znakami czasu²¹. Istota duszpasterstwa polega na czynnym pośrednictwie Kościoła w zbawianiu człowieka, pomagając mu w osobowym spotkaniu z Bogiem²².

Praktyka duszpasterska jest bardzo ściśle związana z teologiczną wizją Kościoła. Przez wiele wieków, począwszy od epoki konstantyńskiej, patrzono na Kościół jednostronnie, uważając pasterza za jedyny podmiot oddziaływania duszpasterskiego na wiernych. Wierni byli traktowani w sposób przedmiotowy – mieli oni obowiązek słuchania hierarchii i dostosowywania się do jej zaleceń. Tego typu podejście obowiązywało aż do końca XIX wieku, kiedy to teologowie ze szkoły tybindzkiej (J.M. Mohler; J.M. Sailer; A. Graf) dali podwaliny pod właściwe, zgodne z Objawieniem, rozumienie Kościoła. Do nowego rozumienia Kościoła przyczynił się w XX wieku ruch liturgiczny oraz działalność papieży, szczególnie

²⁰ Tamże.

²¹ R. KAMIŃSKI, *Komplementarność duszpasterstwa i apostołstwa*, „Roczniki Teologiczne” 49:2002, s. 27.

²² R. NIPARKO, *Duszpasterstwo*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 4, Lublin 1995, kol. 393.

Piusa XII i jego encykliki: o *Mistycznym Ciele Chrystusa* (1943) i *Mediator Dei* (1947). Papież przypominał, że wszyscy ochrzczeni tworzą jedno mistyczne Ciało z Chrystusem jako Głową oraz że nie tylko kapłani, ale także wierni ofiarują Bogu ofiarę Eucharystyczną. Do nowego rozumienia Kościoła, a w perspektywie duszpasterstwa, przyczynił się także F. X. Arnold oraz K. Rahner, którzy podkreślali, że wszyscy ochrzczeni i bierzmowani, a więc hierarchia oraz świeccy, są wezwani do działania w Kościele przekazującym Prawdę, Miłość i owoce zbawczego dzieła Chrystusa. Ten proces kształtowania się świadomości działającego Kościoła osiągnął swój szczyt na II Soborze Watykańskim w *Konstytucji dogmatycznej o Kościele*.

Najogólniej można dokonać podziału duszpasterstwa na zwyczajne i nadzwyczajne. Główny trzon duszpasterstwa stanowi, mające dobre umocowanie prawne (zob. KPK kan. 747-1204), duszpasterstwo zwyczajne (ogólne) skierowane do ogółu wiernych. Miejscem realizacji tego duszpasterstwa jest parafia. Jego metody i formy, w świetle zachodzących przemian społeczno-politycznych, wymagają nieustannego ożywiania i dostosowywania do wezwań czasów współczesnych. Duszpasterstwo zwyczajne, urzeczywistniając w uchwytny i konkretny sposób Kościół, realizuje się przez wypełnianie trzech podstawowych funkcji Kościoła: przepowiadanie słowa Bożego, sprawowanie liturgii i działalność pasterską²³

Przepowiadanie słowa Bożego, liturgia i posługa pasterska są formami duszpasterstwa zwyczajnego, odnoszącymi się do wszystkich wiernych i służącymi zaspakajaniu ich podstawowych potrzeb religijnych. Istnieją jednak potrzeby religijne właściwe tylko pewnym osobom lub grupom ludzi (wiekowych, zawodowych, społecznych, celowych, itp.), które mają być otoczone specjalną troską (zob. DB 18). Zaspakajaniu ich potrzeb religijnych służy duszpasterstwo nadzwyczajne, które rozwinęło się w XX wieku jako odpowiedź na zapotrzebowanie czasu spowodowane rozwojem przemysłu i wielkich miast. Różnorodne formy duszpasterstwa nadzwyczajnego są inspirowane i koordynowane na terenie diecezji lub kraju przez referaty,

²³ R. KAMIŃSKI, *Działalność zbawcza Kościoła w teorii i praktyce pastoralnej*, Lublin 2007, s. 218–219.

wydziały, komisje i rady planujące²⁴. Duszpasterstwo nadzwyczajne nie może być traktowane tak samo jak duszpasterstwo zwyczajne, które jest podstawowe wobec wszystkich innych. Powinno ono być dobrze planowane, organizowane i koordynowane, ponieważ zalew wielu inicjatyw i materiałów duszpasterskich mógłby spowodować rozproszenie duszpasterskie²⁵.

W ramach duszpasterstwa nadzwyczajnego można wyróżnić duszpasterstwo specjalne i specjalistyczne. Wśród pastoralistów spotyka się różnorodne podziały duszpasterstwa specjalnego spowodowane wielkim zróżnicowaniem warunków historycznych, kulturowo-społecznych i religijno-moralnych wiernych. Adekwatnym do sytuacji w Polsce wydaje się podział duszpasterstwa specjalnego na duszpasterstwo kategoriałne²⁶, sytuacyjne²⁷ i organizowane²⁸. Drugą część duszpasterstwa nadzwyczajnego stanowi

²⁴ R. KAMIŃSKI, *Duszpasterstwo nadzwyczajne*, w: *Teologia pastoralna szczegółowa*, R. KAMIŃSKI (red.), Lublin 2002, s. 309–310.

²⁵ R. RAK, *Duszpasterstwo w Kościele po II Soborze Watykańskim*, „Ateneum Kapłańskie” 1996 nr 476, s. 110.

²⁶ *Duszpasterstwo kategoriałne* obejmuje duszpasterstwo różnych kategorii zawodowych (rolników, robotników, nauczycieli i wychowawców, pracowników służby zdrowia, ludzi nauki i kultury, ludzi morza, policjantów, wojska, górników i hutników itd.), grup niepełnosprawnych (niestyszających, niewidomych i niedowidzących, przewlekłe chorych, osób z uszkodzeniami narządów ruchu itd.), stanów dążących do doskonałości chrześcijańskiej (prezbiterów, zakonnic i zakonników, osób przynależących do instytutów świeckich) oraz etatowych pracowników parafii (katechetów, organistów, grabarzy, kościelnych, personelu plebani itd.).

²⁷ *Duszpasterstwo sytuacyjne* związane jest z określonymi sytuacjami, w których znajdują się ludzie w pewnych okresach życia. Stanowi ono kontynuację duszpasterstwa rozpoczętego przez duszpasterstwo zwyczajne, zwłaszcza przez katechizację i duszpasterstwo liturgiczne w parafii. W ramach tego duszpasterstwa można wyodrębnić obszary pastoralne, w których duszpasterstwo sytuacyjne spotyka się z duszpasterstwem zwyczajnym. Przykładowo można wymienić duszpasterstwo młodzieży pozaszkolnej, młodzieży akademickiej, przygotowanie do małżeństwa, duszpasterstwo powołań kapłańskich i zakonnych, kierownictwo duchowe, odpusty, pielgrzymki, rekolekcje zamknięte, misje, duszpasterstwo chorych i starych.

²⁸ W ramach *duszpasterstwa okazjonalnego* można usytuować działalność z racji wydarzeń w życiu Kościoła parafialnego, diecezjalnego czy ogólnokrajowego (odwiedziny obrazu lub figury Matki Bożej, wizytacje biskupie w parafii, wizyty papieskie, obchody roku świętego, roku maryjnego). Należy dążyć do tego, aby duszpasterstwo organizowane nie koncentrowało się wyłącznie na wymiarze organizacyjnym, ale miało też wymiar duchowy i intelektualny.

duszpasterstwo specjalistyczne, obejmujące ludzi, którzy znaleźli się na marginesie życia, w sytuacji bez wyjścia, skłóconych z Bogiem, społeczeństwem i samym sobą (alkoholicy, narkomanii, kontestatorzy, przestępcy, zaburzeni psychicznie, bezdomni). Duszpasterstwo specjalistyczne realizowane jest prawie w całości na poziomie ponadparafialnym, wymaga dobrze przygotowanych i posiadających odpowiedni charyzmat specjalistów²⁹.

Celem działalności duszpasterskiej Kościoła jest zwiastowanie Dobrej Nowiny Jezusa Chrystusa i prowadzenie ludzi do zbawienia. Podejmowana wieloraka działalność nie może istnieć bez teologicznych podstaw duszpasterstwa, w przeciwnym razie będzie oderwana od źródeł, z których powinna wypływać i nie będzie służyć celowi, do którego Kościół został powołany. Do głównych podstaw teologicznych duszpasterstwa należą podstawy chrystologiczne, pneumatologiczne i eklezjologiczne. Powyższe podstawy teologiczne duszpasterstwa nie są wobec siebie konkurencyjne, ale komplementarne i powinny stanowić fundament zbawczej działalności Kościoła.

Wyzwania obecnego czasu, związane z przechodzeniem w Polsce *od społeczeństwa losu do społeczeństwa wyboru*, przejawiające się między innymi w postępujących procesach sekularyzacyjnych, kształtowaniu się subiektywnego katalogu moralności i kryzysie postaw, upadku autorytetów, domagają się przemyślenia na nowo metod i form realizowania duszpasterstwa zwyczajnego i nadzwyczajnego. Podejmowane działania powinny zawsze być poprzedzone naukową refleksją teologiczno-pastoralną, gdyż w innym przypadku działalność zbawcza Kościoła nie będzie działalnością racjonalną.

3. Wzajemny stosunek teologii pastoralnej i duszpasterstwa

Teologia pastoralna, będąca nauką o samourzeczywistnianiu się Kościoła, i stanowiące zorganizowaną działalnością zbawczą Kościoła duszpasterstwo, posiadają wspólny cel. Mają one doprowadzić wszystkich ludzi, żyjących w konkretnych uwarunkowaniach społeczno-politycznych

²⁹ R. KAMIŃSKI, *Działalność zbawcza Kościoła w teorii i praktyce pastoralnej*, dz. cyt., s. 218–219.

i historycznych, do zbawienia w Chrystusie. Każda z tych rzeczywistości realizuje ten cel inaczej. Teologia pastoralna, której jednym z zadań jest wypracowywanie teorii działania Kościoła, czyni to z myślą o tym, że jej wysiłki znajdą swoje wielorakie przedłużenie w praktyce duszpasterskiej, a nie staną się tylko celem samym w sobie. Taka pokusa grozi nie tylko teologom pastoralistom, ale także naukowcom uprawiającym inne dyscypliny teologiczne.

Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na problem pastoralnego charakteru teologii, który związany jest z relacją *między naukowymi wymaganiami teologii a jej przeznaczeniem duszpasterskim* (PDV 55). Jan Paweł II podkreślił, że wspomniane dwie cechy charakterystyczne teologii i jej nauczania nie są przeciwstawne, ale przyczyniają się w różny sposób do pełniejszego „rozumienia wiary” Według papieża *pastoralność teologii* wiąże się z tym, że z jednej strony studium teologii, uwzględniające ściśle naukowy charakter poszczególnych dyscyplin teologicznych, przyczynia się do formacji duszpasterza jako nauczyciela wiary, a z drugiej sprawia, że świadomość duszpasterskiego przeznaczenia teologii ma wpływ na podejście do niej kandydatów do kapłaństwa. Pisząc o pastoralności teologii, papież uwytkła fakt, że *teologia uzdalnia przyszłych kapłanów do głoszenia ewangelicznego orędzia w sposób odpowiadający kulturze ich czasów i do kształtowania działalności duszpasterskiej z poprawną wizją teologiczną* (PDV 55).

Mówiąc o wzajemnym stosunku teologii pastoralnej i duszpasterstwa trzeba przestrzec przed próbami nadrzędnego traktowania albo przeciwstawiania tych rzeczywistości. Nie są one ani bezpośrednio czymś jednym, ani też absolutnie różnym. Można powiedzieć, że stanowią one dwubiegunową i zróżnicowaną jedność. Teoria kościelnego działania, między innymi proponowana przez teologię pastoralną w konstruowanych modelach, potrzebuje sprawdzenia w praktyce duszpasterskiej. Z kolei praktyka duszpasterska weryfikuje proponowane przez teologię pastoralną teologiczne modele działalności, potwierdzając lub odrzucając zawarte w nich sugestie³⁰. Dyskusji nie mogą podlegać wskazania płynące z Objawienia i nauczania Magisterium, ale propozycje dotyczące ich realizacji w konkretnych uwarunkowaniach.

³⁰ R. KAMIŃSKI, *Teoria działania Kościoła jako problem teologii praktycznej*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 29:1982, s. 61.

Jednym z podstawowych wymiarów urzeczywistniających komplementarność teologii pastoralnej i duszpasterstwa jest kształtowanie, mającej swoje źródło w Biblii i Magisterium Kościoła, właściwej wizji teologicznej Kościoła i roli tworzących Go podmiotów. Trzeba sobie nieustannie przypominać, że istnienie Kościoła, będącego wspólnotą urzędów i charyzmatów, nie jest celem samym w sobie – ma On charakter służebny w odniesieniu do urzeczywistniania Królestwa Bożego. Ma On jednać ludzi z Bogiem oraz między sobą. Wydaje się, że wśród części duszpasterzy nie ma jasnego widzenia istoty Kościoła i jego funkcji, a także zrozumienia istoty sakramentalnego kapłaństwa. Wszystko to przekłada się na błędne rozkładanie akcentów w podejmowanych działaniach, marnowaniu energii na rzeczy drugorzędne, niedoceniań roli laikatu. Również część osób świeckich posiada niewłaściwą wizję teologiczną Kościoła i rozumienia roli, jaką mają w Nim pełnić. Kształtowanie poprawnej wizji teologicznej będzie miało przełożenie na prowadzone duszpasterstwo, a z kolei właściwie realizowane duszpasterstwo będzie służyło urzeczywistnianiu istoty Kościoła.

Podstawową przestrzenią kształtowania właściwej wizji teologicznej Kościoła i ukazywania jej przekładania się na konkretną rzeczywistość pastoralną, z uwzględnieniem osiągnięć nauk pozateologicznych ułatwiających odczytywanie znaków czasu, są studia teologiczne. II Sobór Watykański, podkreślając znaczenie studiowania teologii zarówno przez osoby świeckie, jak i kandydatów do kapłaństwa, postuluje, żeby dociekania teologiczne w seminariach i na uniwersytetach prowadzone były z przedstawicielami innych dyscyplin naukowych (zob. KDK 62). Studia te, zwłaszcza z teologii pastoralnej, zgodnie z przytaczanymi już wskazaniem Jana Pawła II, powinny znajdować swe zastosowanie w praktyce, czyli w określonych formach posługi duszpasterskiej (zob. PDV 57). Chociaż papież pisze w przywoływanym dokumencie o kandydatach do kapłaństwa, jego postulat można również rozciągnąć na świeckich studentów teologii³¹.

³¹ Przykładowo, wiedza zdobywana przez świeckich studentów teologii w ramach wykładów z teologii pastoralnej i innych dziedzin na UKSW w Warszawie znajduje swoje zastosowanie w praktykach katechetycznych i duszpasterskich odbywanych w szpitalach i hospicjach, mediach, podczas prowadzonych przez nich pielgrzymkach i rekolekcjach.

Jednym z wyrazów komplementarności teologii pastoralnej i duszpasterstwa są właściwie prowadzone studia w seminariach duchowych. *Zasady formacji kapłańskiej w Polsce* z 1999 roku, odwołując się do adhortacji *Pastores dabo vobis* mówiącej o tym, że celem i zwornikiem formacji ma być formacja pastoralna (zob. PDV 57), podkreślają konieczność łączności dojrzałej teologicznej refleksji pastoralnej z odpowiednimi praktykami (katechetycznymi, homiletycznymi, liturgicznymi, kancelaryjnymi, w parafii, zakładzie karnym, szpitalu, redakcjach, grupach religijnych, podczas rekolekcji parafialnych)³². Aby osiągnąć ten cel, potrzebna jest w seminarium międzydyscyplinarna współpraca wszystkich wykładowców, właściwe rozumienie relacji między naukowymi wymogami teologii i jej przeznaczeniem duszpasterskim oraz zdobywanie w środowisku poza seminaryjnym (szczególnie w parafii) doświadczenia duszpasterskiego³³.

Ważną przestrzenią realizacji idei komplementarności teologii pastoralnej i duszpasterstwa są studia teologiczne dla osób świeckich. Proces przekazywania podczas nich wiedzy teologicznej i formacji osobowościowej powinien również posiadać pewne nachylenie apostołsko-duszpasterskie. Trzeba nieustannie uświadamiać osobom świeckim, że na mocy sakramentu chrztu i bierzmowania, oraz będąc zarówno podmiotem, jak i przedmiotem działalności duszpasterskiej, mają one do odegrania swoją ważną i specyficzną rolę we wspólnocie ewangelizującego świat i siebie Kościoła. Dialog uwzględniający właściwe zrozumienie relacji między kapłaństwem powszechnym i sakramentalnym osób świeckich i duchownych oraz podejmowana przez nich współpraca będą owocem właściwej formacji teologicznej, ukazującej Kościół jako wspólnotę urzędów i charyzmatów, w której każdy, zgodnie ze swoim powołaniem, ma podejmować stosowne działania³⁴.

³² *Zasady formacji kapłańskiej w Polsce*, Częstochowa 1999, s. 112-118; 147.

³³ Tamże, s. 109; 112.

³⁴ Kształtowanie poprawnej wizji teologicznej Kościoła i roli w Nim laikatu oraz osób duchownych pozwoli na właściwe zrozumienie swojej tożsamości i uniknięcie problemów we wzajemnej współpracy. Wśród nich można między innymi wyróżnić laicyzację duchownych i klerykalizację laikatu. Laicyzacja duchownych polega na angażowaniu się duchowieństwa w działalność przeznaczoną wiernym świeckim (np. polityka). Z kolei klerykalizacja laikatu wyraża się w pełnieniu przez nich funkcji zarezerwowanych

Aby dobrze realizować ideę komplementarności teologii pastoralnej i duszpasterstwa, trzeba także nawiązywania większej współpracy i dialogu między osobami sprawującymi urzędy w Kościele, teoretykami i praktykami duszpasterstwa. Wiąże się to z poszanowaniem wzajemnych kompetencji, otwarciem się na siebie i dobrą wolą³⁵. Wysiłki teologów pastoralistów powinny być udostępniane jak najliczniejszej grupie duszpasterzy w ramach prowadzonych zebrań, szkoleń i konferencji, propagowane w czasopismach teologicznych, udostępniane w Internecie. Z kolei duszpasterze powinni dzielić się z teologami pastoralistami swoimi spostrzeżeniami dotyczącymi modeli działalności duszpasterskiej, podkreślając, co w proponowanych propozycjach jest właściwe, a co odstaje od rzeczywistości.

Ważną rolę w tego typu dialogu powinny odgrywać seminaria duchowne, instytuty teologii pastoralnej oraz wydziały duszpasterskie kurii diecezjalnych. Wydaje się, że jeszcze za mało jest współpracy między tymi jednostkami. Na niektórych wydziałach teologicznych brakuje nawet tego typów instytutów, które skupiałyby wysiłki katechetyków, liturgistów, pastoralistów, socjologów i psychologów. Ich działania powinny być wzajemnie skoordynowane, nastawione nie tylko na czysto akademickie uprawianie teologii, ale na odczytywanie znaków czasu i odpowiadanie na nie. Wydziały duszpasterskie powinny też, we współpracy z teologami pastoralistami, organizować dla osób duchownych i świeckich specjalne konferencje i warsztaty, przekazując wiedzę i umiejętności dotyczącą organizacji różnych dziedzin życia duszpasterskiego³⁶.

Skonstruowane przez teologię pastoralną modele teologiczne, imperatywy i programy działania nie mogą być niewolniczo realizowane w praktyce duszpasterskiej. Wielka dynamika przemian społeczno-kulturowych

tylko dla duchowieństwa. Zob. D. LIPIEC, *Problemy we współpracy duchowieństwa i laikatu*, „Roczniki Teologiczne” 50:2003, s. 231–245.

³⁵ R. KAMIŃSKI, *Teoria działania Kościoła jako problem teologii pastoralnej*, dz. cyt., s. 52–53.

³⁶ Przykładowo można zająć się problematyką tworzenia na poziomie parafialnym programu duszpasterskiego, uwzględniającego zarówno wskazania programu ogólnopolskiego i diecezjalnego, jak i specyfikę danego terytorium i wspólnoty. Zob. T. WIELEBSKI, *Cele, sposoby, formy i środki programowania duszpasterskiego*, „Teologia praktyczna” 9:2008, s. 46.

może powodować dezaktualizację przygotowanych wcześniej modeli teologicznych, co z kolei wiąże się z koniecznością pewnych korekt działalności duszpasterskiej. Teologowie pastorałści mają obowiązek ciągłego korzystania z pomocy socjologii religii, która na podstawie przeprowadzonych badań nie tylko stawia diagnozę rzeczywistości religijnej i społecznej, ale także dokonuje prognozy działania. Dotyczy ona zarówno wskazania pewnych perspektyw na przyszłość w sytuacji pozostawienia samoczynnemu biegowi wypadków procesów społeczno-religijnych, jak też symulacji sytuacji uwzględniających merytoryczną korektę podjętych działań duszpasterskich³⁷ Takie działania są również wyrazem komplementarności teologii pastoralnej i duszpasterstwa.

Podsumowanie

Tematem podjętych rozważań była komplementarność teologii pastoralnej i duszpasterstwa. Autor dokonał najpierw omówienia pojęcia i problematyki teologii pastoralnej, ukazując jej cel, przedmiot materialny i formalny oraz metodę. Następnie ukazana została istota duszpasterstwa i jego podział. Zwieńczeniem rozważań autora było wskazanie na komplementarność przedstawionych dwóch rzeczywistości, które tworzą dwubiegową i zróżnicowaną jedność. Autor ma świadomość, że pewne zagadnienia zostały potraktowane zbyt pobieżnie, co wiąże się z charakterem opracowania. Chodzi mu przede wszystkim o zasygnalizowanie istotnych problemów i wskazanie na kierunki dyskusji.

Działalność zbawcza Kościoła, która jest kontynuacją misji Chrystusa przekazanej Mu w nakazie misyjnym (zob. J 20, 21-23), powinna być związana z refleksją naukową podejmowaną przez różne dziedziny teologii, szczególnie teologii pastoralnej. Potrzeba nieustannego podkreślania jej charakteru służebnego wobec działań duszpasterskich, odczytywania i kształtowania poprawnej wizji teologicznej Kościoła, roli osób duchownych i laikatu oraz naukowej analizy rzeczywistości, w której prowadzi On swoją działalność. Potrzeba dobrej formacji teologicznej oraz wzajemnego

³⁷ W. PIWOWARSKI, *Perspektywa teologiczna a socjologiczna w duszpasterstwie*, dz. cyt., s. 33–35.

dialogu teoretyków i praktyków duszpasterstwa. Nikt z nas nie może jednak zapominać o rzeczy najważniejszej, o której pisał Jan Paweł II w liście *Novo millennio ineunte: Perspektywę, w którą powinna być wpisana cała działalność duszpasterska Kościoła, jest perspektywa świętości* (NMI 31).

Summary

COMPLEMENTARITY OF PASTORAL THEOLOGY AND PASTORAL CARE

Defining pastoral (practical) theology in his apostolic exhortation *Pastores dabo vobis*, John Paul II wrote that it is a scientific reflection on the Church as it is built up daily, by the power of the Spirit, in history; on the Church as the universal sacrament of salvation, as a living sign and instrument of the salvation wrought by Christ through the word, the sacraments and the service of charity (PDV 57). By showing the essence of this theological discipline, he also pointed out the problem of the pastoral character of theology as a whole, which is tied to the relationship between high scientific standards in theology and its pastoral aim (PDV 55). John Paul II emphasized that such characteristics of theology are not opposed to each other, but work together, from different angles, in favor of a more complete understanding of the faith. According to the pope, the pastoral character of theology is related on one hand to the fact that the study of theology, taking into account the genuinely scientific character of individual theological disciplines, helps train pastors of souls as teachers of faith, and on the other causes the awareness that there is a pastoral goal in view to influence the approach to theology of future priests. Writing about the pastorality of theology, the pope accents the fact that theology enables future priests to proclaim the Gospel message through the cultural modes of their age and to direct pastoral action according to authentic theological vision (PDV 55). The purpose of this article is an attempt to demonstrate the complementarity of pastoral theology and pastoral care. The author has first described the notion and issues of pastoral theology, showing its purpose, material and formal subjects, and methodology. Later the article

shows the essence of pastoral care and its divisions. The author's considerations culminate in indicating the complementarity of the two described realities. They are neither directly unified nor absolutely different. The doctrinal and pastoral dimensions of the Church's life and activity are complementary with respect to each other, forming a bipolar and varied unity. The theory of Church activities proposed by pastoral theology in constructed theological models and corresponding pastoral imperatives and programs needs to be tested in practice. On the other hand, pastoral practice verifies the theological models of salutary activities proposed by pastoral theology, either confirming or rejecting the suggestions they contain (this does not, of course, apply to the teachings of the Church Magisterium, but to the manner in which they are put into practice). For the Church to correctly realize its mission as a salutary mediator in the rapidly changing world subject to various currents of contemporary times, there is a need for a constant dialogue between pastoral care theoreticians and practitioners who will read the signs of the times and update the method of proclaiming the salutary message of Christ together.